

## РОЗДІЛ 3 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.11–112:81'42

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.1.11>

### НІМЕЦЬКОМОВНІ НОВИННІ ПОВІДОМЛЕННЯ З СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЮ СКЛАДОВОЮ ТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЇ MDR

#### GERMAN SOCIAL AND POLITICAL NEWS ITEMS OF TV AND RADIO COMPANY MDR

Беззубова О.О.,

*orcid.org/0000-003-2767-7217*

*кандидат філологічних наук, доцент,*

*доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови*

*Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Політика, що є невід'ємною складовою єдиного процесу функціонування країни, пронизує всі сфери життя й визначає соціальний розвиток суспільства. Статтю присвячено аналізу текстів німецькомовних новинних повідомлень в соціальній мережі Facebook телерадіокомпанії MDR, які відбивають релевантні теми в соціальному та політичному контексті, та аналізу мовних засобів, що реалізують комунікативну інтенцію автора. Дослідження німецькомовних новинних повідомлень дозволяє побачити реальну соціальну картину Німеччини та соціальні проблеми німецького суспільства, які потребують політичних рішень. Висвітлення політичних процесів у Німеччині та презентація інформації політичної тематики є релевантним напрямком інформаційної діяльності MDR. Федеральні вибори у вересні 2021 року, формування і склад нового уряду Німеччини на чолі з Олафом Шолцем, діяльність колишньої канцлерки Ангели Меркель знаходять віддзеркалення у новинних повідомленнях MDR. Активне коментування новинних повідомлень з політичною складовою свідчить про високий запит на таку інформацію з боку підписників, які в текстах коментарів ретранслюють свою політичну позицію. Водночас редакція спілкується з підписниками, реагуючи на їхні коментарі відповідно до контексту, дотримуючись політичної коректності та закликаючи їх до конструктивної дискусії в межах теми. Тексти досліджених новинних повідомлень фокусуються на представленні та обговоренні внутрішньополітичних проблем в соціальних сферах життя, як брак фахових працівників у сфері охорони здоров'я, зокрема догляду за старими та хворими, в сфері шкільної освіти та в галузі ремісництва. Значущість соціально-політичної тематики текстів новинних повідомлень, залучення підписників до формування контенту та їхня активна участь в обговоренні інформації детермінують відбір мовних засобів.

**Ключові слова:** масова комунікація, засоби масової інформації, соціальні мережі, новинне повідомлення, текст, політика.

Politics, which is an integral part of the only process of country functioning, infiltrates into all the spheres of life and defines social development of society. The article is devoted to the analysis of German news items in the social network Facebook TV and radio company MDR which provide insight into relevant topics in social and political context as well as to the analysis of their linguistic means that help to realize communicative intentions. The research of German news items helps to see the real social picture of Germany and social problems of German society that require political solutions. The coverage of political processes in Germany as well as presentation of political information is the relevant direction of MDR information activity. Federal elections in September 2021, formation and composition of new German government headed by Olaf Scholz, and the activity of the former chancellor Angela Merkel are covered in the texts of MDR news items. Active commenting of news items with political component testifies to the high demand for such information on the part of users who are open-mouthed about their political attitudes in the texts of comments. At the same time, the editorial team communicates with followers, responds to their comments with political correctness, and urges them to lead constructive discussions within the topic. Texts of the studied news items concentrate on covering and discussing internal political problems in social life spheres, in particular, the lack of professionals in health care sphere, for instance, care for the old and sick people; in the sphere of school education and craftsmanship. Social value of political topics of texts of news items, attraction of followers to content formation and their active participation in information discussion determine the choice of linguistic means directed to realization of communicative intention.

**Key words:** mass communication, mass media, social networks, news item, text, politics.

**Постановка проблеми.** Політика, що має особливе функціональне призначення в політико-правовому забезпеченні життєдіяльності держави та суспільства, здійснюється в інфор-

маційному просторі. Розглядаючи політику як інформаційно-комунікаційні зв'язки і відносини, її дефініюють як соціальну цілісність, структури й інститути якої продукують, отримують та

опрацьовують інформацію [1, с. 89]. Політична комунікація – це ланка взаємозв'язку між державою, політичними інститутами, організаціями і громадянами. Комунікації, звернені безпосередньо до громадської думки, масової свідомості, є самостійним блоком політичної комунікації (В. Горохов) [1, с. 89]. Масова політична комунікація об'єднує громадян, політичні організації, державні інститути, мас-медіа. Засобом, каналом масової політичної комунікації є ЗМІ, які виконують інформаційну функцію, функцію артикуляції суспільних інтересів, критики і контролю, освітню, просвітницьку функції, функцію інновації, соціалізації, інтеграції та мобілізації [1, с. 90].

#### Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Функціонування мови в політиці та політичній комунікації є об'єктом міждисциплінарних наукових досліджень. Осмислення природи, сутності, можливостей мови, її взаємозв'язку з владою і політикою загалом турбувало людську думку з давніх часів [2, с. 60]. Проблематикою політичного дискурсу займалися Н. Кондратенко, Г. Почепцов, К. Серажим та інші вчені. Специфіка онлайн-комунікації в політичному просторі перебуває в полі зору вітчизняних науковців [3, с. 4], як О. Буданової, О. Горошко, Ю. Данько і т.д.

**Постановка завдання.** Метою статті є проаналізувати німецькомовні новинні повідомлення в соціальній мережі Facebook телерадіокомпанії MDR, які відбивають релевантні теми в соціальному та політичному контексті, та мовні засоби в них, що реалізують комунікативну інтенцію автора. Дослідження німецькомовних новинних повідомлень дозволяє побачити реальну соціальну картину Німеччини та соціальні проблеми німецького суспільства, які потребують вирішення та відповідно уваги політичних діячів.

**Виклад основного матеріалу.** ЗМІ, які вважаються суспільно-політичними, потенційно мають необхідні ресурси для реалізації функцій політичної комунікації [1, с. 90-91]. Німецька телерадіокомпанія MDR, що транслює новини для земель Центральної Німеччини (Mitteldeutschland), в новинних повідомленнях на сторінці у Facebook інформує про суспільні та політичні події, громадські заходи в країні та регіоні, а також про міжнародну та геополітичну ситуацію. Тексти повідомлень у Facebook виконують функцію швидкого інформування, слугуючи зацікавленню і спонуканню підписників до переходу до повноформатної статті.

В інформаційному полі MDR широке висвітлення отримують політичні процеси в країні. Політика не існує поза людською діяльністю,

поза комунікаційними процесами, що зв'язують і направляють суспільно-політичне життя [4, с. 73]. Парламентські вибори 26.09.2021 року в Бундестаг, перемога соціал-демократичної партії, формування і діяльність нового уряду є політично релевантними подіями в Німеччині, які знаходяться віддзеркалення у новинних повідомленнях MDR. Наприклад, повідомлення від 13 грудня 2021 р., яке при переході за посиланням пропонує читачам огляд складу нового федерального уряду на чолі з федеральним канцлером Німеччини Олафом Шолцем, оскільки багато облич в уряді є незнайомими:

*In Deutschlands neuer Bundesregierung sitzen neben Bundeskanzler Olaf Scholz 16 Minister. Viele der Gesichter sind noch unvertraut. Wer steht welchem Ministerium vor? Ein Überblick: mdr.de/s/neuebundesregierung*



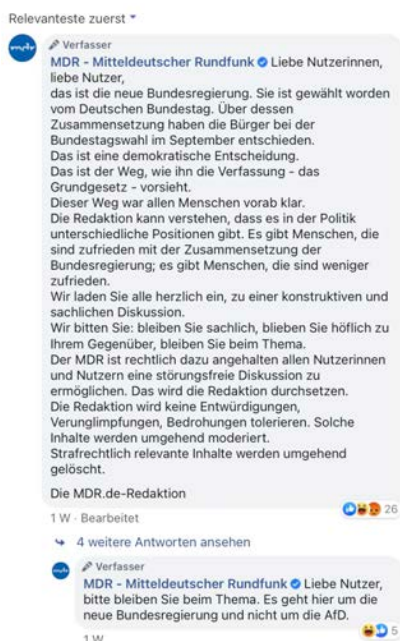
Новинне повідомлення політичного змісту викликало негативну реакцію численних підписників. Тексти коментарів, зокрема коментар підписника To Wo демонструють обурення складом нового уряду – сумнівними справами чинного канцлера (ein Kanzler), консолідованою позицією Вільної демократичної партії (die FDP) щодо обов'язкової вакцинації, політикою міністерки зовнішніх справ від партії Зелених (eine grüne Außenministerin) – конфронтацією з Китаєм. То

Во критично оцінює міністра аграрної політики, який, за його словами, не є великою допомогою для фермерів, а також міністерку оборони, яка зовсім не підходить на дану посаду:

Важливе значення політичної тематики в суспільному житті відбиває активне коментування інформації підписниками. Ми б хотіли навести деякі коментарі та проаналізувати їх. Підписник David Teichert в тексті коментаря „*Die Mehrheit wollte in den Wahlen die Grünen nicht! Das hat nichts mehr mit Demokratie zutun!*“ стверджує, що більшість виборців не хотіли обирати «Зелених». У відповідь редакція MDR звернулася до пана David Teichert і зауважила: „*Hallo David Teichert, keine Partei hat die absolute Mehrheit bei der Wahl errungen...*“, що жодна партія не набрала абсолютну більшість голосів на виборах.

Підписник Jens Kretschmer дає негативний прогноз розвитку Німеччини за правління діючого уряду „*Mit denen geht Deutschland endgültig vor die Hunde*“, використовуючи для позначення міністрів вказівний займенник в давальному відмінку mit denen та розмовний вираз „vor die Hunde gehen“ зі значенням „zugrunde gehen“, тобто «гинути»: «З ними Німеччина остаточно загине».

Тексти коментарів підписників сторінки MDR у Facebook виступає способом ретрансляції їхньої політичної позиції. Соціальна мережа Facebook завдяки інтерактивності дозволяє користувачам висловити свою думку та бути почутим в публічній інформаційній площині MDR. Модеруючи процес комунікації та реагуючи на коментарі підписників, редакція MDR закликає їх до конструктивної дискусії в межах теми і просить залишатися об'єктивними та ввічливими по відношенню до співрозмовника:



В контексті дискусії довкола нового федерального уряду ФРН редакція MDR підкреслює, що його було обрано Німецьким Бундестагом, склад якого визначили громадяни на федеральних виборах у вересні. І це рішення є демократичним – „*Das ist eine demokratische Entscheidung*“.

Вибори у Бундестаг 26 вересня 2021 року знаменували завершення епохи правління Ангели Меркель і початок зміни внутрішнього та зовнішньополітичного вектора розвитку ФРН. Текст повідомлення від 3 березня 2022 р. складається лише з двох речень. В першому реченні тексту, яке є специфічним вступом повідомлення, говориться, що Ангела Меркель на посаді канцлерки ФРН за 16 років здійснила значний вплив на Німеччину, Європу та світовий порядок. Друге речення повідомлення пропонує переглянути документальний фільм, який показує час правління Ангели Меркель, обумовлений великими кризами та суперечливими рішеннями. До того ж важливо наголосити, що тексти повідомлень у Facebook, які представляють собою специфічні «текстові тизери», характеризуються інформаційною насиченістю:

*Als Bundeskanzlerin hat Angela Merkel 16 Jahre lang Deutschland, Europa und auch das Weltgeschehen geprägt. Die Dokumentation zeigt eine Zeit, die von großen Krisen und kontroversen Entscheidungen bestimmt war.*

⇒[mdr.de/s/merkeldoku](https://mdr.de/s/merkeldoku)



Зміст повідомлення викликав численні коментарі підписників, багато з яких критикують політику Ангели Меркель. Хотіли б навести деякі з них: Jean Choschzick

*Die Doku kann heißen "Der Untergang"! Sie hat ab 2015 systematisch Deutschland ruiniert! Warum ist Sie und viele andere noch auf freien Fuß sind?? Unerklärlich!?* 😡

Huelsberg Uwe

*Diese Figur hat Deutschland zerstört!!! Möchte nix mehr hören von Der.*

Jürgen Querengässer

*Ich bin froh, wenn ich von der nichts mehr höre und sehe*

Підписник Jean Choschzick висловлює думку, що канцлерка, яку він у тексті називає sie, з 2015 року систематично руйнувала Німеччину. Ще в тексті коментаря він ставить риторичне питання, чому вона та багато інших політиків ще знаходяться на свободі, використовуючи для цього вираз „auf freiem Fuß sein“. Підписник Huelsberg Uwe також вважає, що пані Меркель, називаючи її в тексті diese Figur, зруйнувала Німеччину. Пан Jürgen Querengässer висловлюється більш стримано, наголошуючи, що буде радий більше нічого не чути про колишню канцлерку та не бачити її. Вживання мовцями особового займенника sie, вказівного займенника в давальному відмінку der та словосполучення diese Figur для позначення Ангели Меркель свідчить про їхнє негативне ставлення до неї та її політичної діяльності.

Найважливіше джерело формування світогляду складає соціальна інформація – відомості, що відображають суспільні процеси та які використовують для регулювання суспільних відносин та соціального управління [4, с. 73]. Відповідно значна увага MDR приділяється огляду соціальних та економічних процесів, що безпосередньо пов'язані з політикою. Наприклад, новинне повідомлення від 2 лютого 2022 р., в якому піднімається проблема в галузі охорони здоров'я, зокрема спеціального догляду – догляду за старими та хворими. Рух „Walk of Care“ об'єднує медичних працівників, які спеціалізуються на догляді, виступає за збільшення чисельності персоналу, реформування професійної освіти та системи підвищення кваліфікації працівників, збільшення оплати праці та забезпечення права працівників на прийняття рішень у даній сфері:

Für den "Walk of Care" haben sich in Halle junge Menschen zusammengetan, um den Pflegezustand anzuprangern. Sie demonstrieren für mehr Personal in der Pflege, Reform von Aus- und Fortbildung, bessere Bezahlung und politisches Mitspracherecht für Pflegenden. [mdr.de/s/pflegenot](https://www.mdr.de/s/pflegenot)



"Walk of Care": Kritik an Pflegenotstand

**Die einzelnen Kliniken können an der Lage nicht viel ändern. Das Problem liegt eine Ebene darüber, in der Politik.**

Hans-Peter Metzner, Krankenpflege-Azubi aus Halle

Текст коментаря повідомлення починається із заголовку „Walk of Care“: *Kritik an Pflegenotstand*, який транслює критику відсутності достатньої кількості фахових працівників. Причому в тексті експліковано, що проблема в сфері догляду за пацієнтами знаходиться не на рівні клінік, які не можуть кардинально змінити положення, а на рівні політики „Die einzelnen Kliniken können an der Lage nicht viel ändern. Das Problem liegt eine Ebene darüber, in der Politik.“

Політична інформація охоплює погляди, думки і оцінки, які здатні вплинути на спосіб мислення і вчинки людей відповідно до політичних інтересів суспільства в цілому або окремих його угруповань [4, с. 73]. Текст новинного повідомлення від 15 березня 2022 р. містить статистичний прогноз розвитку ситуації в сфері догляду за старими та хворими в Німеччині до 2030 року від Фонду Бертельсманна:

*Der Pflegereport der Bertelsmann Stiftung macht deutlich: Bis 2030 soll die Zahl der pflegebedürftigen Menschen um ca. 50 Prozent steigen. Gleichzeitig arbeiten immer weniger Fachkräfte in der Pflege. Prognosen zufolge werden zukünftig fast 500.000 Vollzeitkräfte in der Pflege fehlen. Wie soll der Pflegenotstand aufgehalten werden? Darum geht's in "Exact – Die Story: Pflege am Limit – Ein Beruf in der Krise".* →

<http://www.mdr.de/tv/programm/sendung-738346.html>



У звіті Фонду Бертельсманна зазначено, що кількість людей, потребує догляду, зростає на 50%. Водночас кількість фахових працівників зменшуватиметься. В майбутньому в сфері догляду за старими та хворими бракуватиме майже 500 тисяч працівників. У тексті коментаря ми можемо прочитати опис стану фізичного та психологічного виснаження доглядальниці Хелени Хаманн після робочих днів. Питання «Як зупинити нестачу фахових працівників?»

піднімається у передачі “Exact – Die Story: Pflege am Limit – Ein Beruf in der Krise”, до перегляду якої можна перейти за посиланням у тексті повідомлення.

Політика як невід’ємна складова суспільного життя пронизує всі найважливіші сфери суспільства. Ефективна внутрішня політика держави визначає її розвиток. Втім у сфері шкільної освіти землі Саксонія спостерігається багаторічна проблема дефіциту вчителів, яка за прогнозами буде й надалі загострюватися. Батьківські ради скаржаться, однак політика не реагує, йдеться в новинному повідомленні від 4 лютого 2022 р.:

*Lehrermangel ist seit Jahren ein Problem in Sachsen, und er wird sich verschärfen. Die Elternräte klagen: Die Politik reagiert nicht.*

→ [www.mdr.de/s/lehrermangel](http://www.mdr.de/s/lehrermangel)



Рональд Ліндеке з батьківської ради міста Герлиц в Саксонії, коментуючи ситуацію, розповідає про великі проблеми з недостатньою кількістю вчителів у сільській місцевості. Також він наголошує на конкурентній боротьбі між школами за викладачів, яка буде набувати страшних масштабів. Вживані у тексті повідомлення лексичні одиниці – словосполучення „massive Probleme“ та словосполучення з підрядно-означальною конструкцією „Ausmaße annehmen, die schrecklich sind“ підсилюють смисл інформації.

Текст новинного повідомлення від 3 березня 2022 р. демонструє намір землі Саксонія розв’язати давнішу проблему з браком вчителів, надаючи вчителям статус державного службовця:

*Sachsen hat sein Jahren ein Problem mit Lehrermangel. Besonders im Erzgebirge und Ostsachsen fehlt es an Lehrkräften. Um für Bewerber attraktiv zu sein, will Sachsen auch nach 2023 neue Lehrer weiter verbeamteten.*

→ [www.mdr.de/s/lehrerbeamte](http://www.mdr.de/s/lehrerbeamte)



Посилення соціальної напруги зачіпає пріоритетні напрямки розвитку економіки країни і всього німецького суспільства. Труднощі з фахівцями спостерігаються й в ремісничому бізнесі Німеччини:

*Aufgrund fehlenden Nachwuchses müssen viele Handwerksbetriebe schließen. Nun hat es eine Traditionsbäckerei aus Magdeburg getroffen. Um dem entgegenzuwirken müsste die Politik attraktive Rahmenbedingungen für die Selbständigkeit und Handberufe schaffen.*

→ [www.mdr.de/s/schluss](http://www.mdr.de/s/schluss)



Внаслідок відсутності молодих фахівців багато ремісничих підприємств вимушені закриватися, як, наприклад, eine Traditionsbäckerei aus Magdeburg – традиційна пекарня у місті Магдебург. У тексті новинного повідомлення від 29 січня 2022 р. акцентовано, що для протидії цьому державна політика повинна була б створити привабливі умови для ведення підприємницької діяльності та ремісничих професій.

Отже, проблема браку фахових працівників у сфері охорони здоров’я, зокрема догляду за старими та хворими, в сфері шкільної освіти та

в галузі ремісництва являє собою соціально чутливу тему в Німеччині, що знаходиться у тісному взаємозв'язку та взаємозалежності з політикою.

**Висновки.** З інформації проаналізованих німецькомовних новинних повідомлень в соціальній мережі Facebook телерадіокомпанії MDR можна дійти висновку, що висвітлення політичних процесів у Німеччині та презентація інформації політичної тематики є релевантним напрямком інформаційної діяльності MDR. Активне коментування новинних повідомлень з політичною складовою свідчить про високий інформаційний запит на таку інформацію з боку підписників, які в текстах коментарів ретранслюють свою політичну позицію та думку. Соціальна мережа Facebook характеризується інтерактивністю комунікативного процесу

та дозволяє підписникам взаємодіяти в публічній інформаційній площині MDR. Водночас редакція, дотримуючись політичної коректності, спілкується з підписниками, реагує на їхні коментарі та закликає їх до конструктивної дискусії в межах теми. Тексти досліджених німецькомовних новинних повідомлень фокусуються на представленні та обговоренні внутрішньополітичних проблем в соціальних сферах життя, вирішення яких є необхідним для соціально-економічного розвитку країни. Значущість соціально-політичної тематики текстів новинних повідомлень, активне залучення підписників до формування контенту та їхня участь в обговоренні інформації детермінують відбір мовних засобів, що спрямовані на реалізацію комунікативної інтенції.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Акайомова А. Політична комунікація як процес взаємодії політичних суб'єктів. *Політичний менеджмент*. 2011. № 1. С. 87–91.
2. Петренко В. Політична мова як предмет наукового дослідження. *Політичний менеджмент*. 2009. № 5. С. 60–68.
3. Сідень О. І. Специфіка Твіттер-комунікації європейських політичних лідерів під час пандемії COVID-19 (на матеріалі акаунтів Б. Джонсона, Е. Макрона, В. Зеленського): автореф. дип. роботи на здобуття ступеня «магістр»: спец. 035 «Філологія». Миколаїв, 2021. 13 с.
4. Степанов В. Ю. Теоретико-методологічний аспект політичної комунікації в системі державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 12. С. 73–75.